

महाराष्ट्र विधानसभा
दिवसाच्या कामकाजाचा क्रम
बुधवार, दिनांक ८ मार्च, २०२३
(सकाळी ११.०० वाजता)

एक : प्रश्नोत्तरे.

(अ) तारांकित प्रश्न.

(ब) अतारांकित प्रश्नोत्तरांची यादी क्रमांक १२४ ते १३९ सभागृहाच्या पटलावर ठेवणे.

दोन : शोक प्रस्ताव -

श्री.सुर्यकांत गंगाराम देसाई, माजी वि.स.स. यांच्या दुःखद निधनाबद्दल शोक प्रस्ताव.

तीन : कागदपत्रे सभागृहाच्या पटलावर ठेवणे -

(१) उप मुख्यमंत्री : महाराष्ट्राची आर्थिक पाहणी २०२२-२०२३ हे प्रकाशन सभागृहासमोर ठेवतील.

(२) महसूल मंत्री : महाराष्ट्र राज्य शेती महामंडळ मर्यादित, पुणे यांचा सन २०१९-२०२० या वर्षाचा सत्तावन्नावा वार्षिक अहवाल सभागृहासमोर ठेवतील.

चार : स्थगन प्रस्तावाच्या सूचना — (असल्यास) (म.वि.स. नियम १७ अन्वये)

पाच : लक्षवेधी सूचना (म.वि.स. नियम १०५ अन्वये) :

(१) श्रीमती जयश्री जाधव, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे मुख्यमंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"कोल्हापूर नगरपालिकेचे सन १९७२ मध्ये महानगरपालिकेत रूपांतर होणे, तब्बल ५० वर्षांपासून कोल्हापूर शहराच्या हद्दवाढीचा प्रश्न प्रलंबित असणे, कोल्हापूरनंतर स्थापन झालेल्या अनेक महानगरपालिकांची एकदा-दोनदा नव्हे, तर अनेकदा हद्दवाढ झालेली असणे, त्यामुळे त्या शहरांचा विकासही झालेला नसणे, कोल्हापूरची हद्दवाढ झालीच पाहिजे अशी जणमाणसात असलेली भावना, त्याबाबत सद्यःस्थितीत कोल्हापूर महानगरपालिकेची हद्द ६६.८२ चौरस किलोमीटर असून तब्बल सात लाख लोक राहत असणे, शहराला लागून असलेल्या मोरेवाडी, पाचगाव, कळंबा, कंदलगाव, उजळाईवाडी, गांधीनगर अशा अनेक गावांना महानगरपालिकेच्या केएमटी, पाणीपुरवठा यासारख्या सेवा असणे, परंतु काही ग्रामपंचायतींचे पाच एमएलडी पाणीही शहरात येत असल्यामुळे त्याचाही अतिरिक्त ताण महानगरपालिकेवर पडत असणे, कोल्हापूर महानगरपालिका प्रशासनाने २०१३ पासून २०२१ पर्यंत ४ वेळा कोल्हापूर शहराच्या हद्दवाढीचे प्रस्ताव सादर केलेला असणे, २०१४ मध्ये १७ गावांचा समावेश असलेला हद्दवाढीचा प्रस्ताव महानगरपालिकेने राज्य शासनाकडे सादर केलेला असणे, २०१७ मध्ये पहिल्या टप्प्यात भौगोलिक संलग्नता आणि महानगरपालिकेच्या सुविधा घेणाऱ्या गावांचा शहरात समावेश करण्याच्या मुद्द्यांवर हद्दवाढ होईल अशी शक्यता वर्तविण्यात येणे, मात्र शासनाने हद्दवाढीला बगल देत ४२ गावांचा समावेश असलेल्या प्राधिकरणाची घोषणा केल्यामुळे शहराची हद्दवाढ मागे पडणे, प्राधिकरणाकडून ग्रामपंचायत हद्दीतील बांधकाम परवान्यासह अन्य परवानगी मिळवताना गावांची दमछाक होत असणे, हद्दवाढ परवडली; पण प्राधिकरण नको, अशी म्हणण्याची वेळ ग्रामीण भागावर येणे, त्यात प्राधिकरणाला निधीची आवश्यकता असणे, मागील शासनाने कोल्हापूर महानगरपालिकेकडून हद्दवाढीचा फेरप्रस्ताव मागविण्यात येणे, त्यानुसार कोल्हापूर महानगरपालिका प्रशासनाने माहे फेब्रुवारी, २०२१ मध्ये १८ गावे व दोन एमआयडीसीसह नवीन प्रस्ताव सादर केलेला असणे, हद्दवाढ न झाल्यामुळे कोल्हापूर शहराचा विकास, नवे उद्योग येत नसल्यामुळे त्याचा परिणाम उद्योगांवरही होणे, तसेच राज्य व केंद्र सरकारच्या विविध योजनेतून निधी मिळविण्यास अडचणी येत असणे, परिणामी शहराचा सर्वांगीण विकास करण्यावर मर्यादा येत असणे, त्यामुळे कोल्हापूर शहराच्या सर्वांगीण विकासासाठी हद्दवाढ व्हावी अशी मागणी स्थानिक लोकप्रतिनिधींकडून करण्यात येत असणे, परंतु प्रशासनाने या मागणीकडे केलेले अक्षम्य दुर्लक्ष, परिणामी कोल्हापूरवासीयांचा शासनाच्या प्रति वाढलेला तीव्र संताप, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

- (२) श्रीमती देवयानी फरांदे, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे मुख्यमंत्र्याचे लक्ष वेधतील :-

“नाशिक महानगरपालिका सर्वे नंबर ४९१ फायनल भूमापन क्रमांक २५१ नगररचना योजना भाग एक ही जागा वर्षानुवर्ष मातंग समाजाची असून या ठिकाणी अनेक वर्षांपासून मातंग समाजाच्या नागरिकांचे वास्तव्य असणे, सातबारावर देखील मातंग समाजाचे नाव असणे, असे असताना, नाशिक महानगरपालिकेने सदर जागा सफाई कर्मचारी सहकारी गृहनिर्माण संस्थेला नाममात्र भाड्याने देणे, या ठिकाणची जागा रहिवासी प्रयोजनासाठी आरक्षित करण्यासाठी आरक्षणात अंशस्थान बदल करण्याचा प्रस्ताव नाशिक महानगरपालिकेने दिनांक २९ मार्च, २००४ रोजी प्रधान सचिव नगर विकास विभाग यांना पाठवलेला असणे, नाशिक महानगरपालिकेकडून याबाबत महासभेत ठराव देखील केलेला असणे, परंतु शासनाकडून मात्र सदर बाबीकडे दुर्लक्ष होत असणे, सदर प्रकरण जाणीवपूर्वक प्रलंबित ठेवणाऱ्या अधिकारी व कर्मचाऱ्यांवर शासनाने कारवाई करण्याची आवश्यकता, शासनाचे सदर बाबीकडे होत असलेले दुर्लक्ष, त्यामुळे परिसरातील नागरिकांमध्ये निर्माण झालेली असंतोषाची भावना, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना.”

- (३) डॉ.भारती लव्हेकर, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे मुख्यमंत्र्याचे लक्ष वेधतील :-

“मुंबई वर्सोवा येथील जेव्हीएलआर मार्गावरील बाळासाहेब ठाकरे उडडाणपूल हा एसव्ही रोड ते इन्फिनिटी मॉल लिंक रोड पर्यंतचा विस्तारित पूल व रस्ता हा गेल्या अनेक वर्षांपासून प्रलंबित असणे, त्यामुळे वर्सोवा विभागात मोठ्या प्रमाणावर वाहतूक कोंडीचा प्रश्न निर्माण झाला असणे, सदर वाहतूक कोंडीचा प्रश्न संपुष्टात आणण्यासाठी बाळासाहेब ठाकरे पूल लिंक रोड पर्यंत विस्तारित करणे गरजेचे असणे, सध्या याच मार्गावरून मेट्रोचे कामदेखील सुरु असणे, हा पुल बनविण्याकरीता मुंबई महानगर पालिकेतर्फे एमएमआरडीए ला ३८४.५० कोटी रुपये (एकूण ७६८.८५ कोटी पैकी रकमेच्या ५० टक्के निधी) निधी देखील वर्ग करण्यात आलेला असणे, परंतु अदयापर्यंत सदर पुलाचे काम सुरु झालेले नसणे, तरी या पुलाचे व रस्त्याचे काम त्वरित सुरु करण्याची आवश्यकता, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना.”

- (४) श्रीमती मंदा म्हात्रे, श्री.गणेश नाईक, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे मुख्यमंत्र्याचे लक्ष वेधतील :-

“नवी मुंबई महानगरपालिका आस्थापनेवरील करार व कंत्राटी पद्धतीवरील आरोग्य, घनकचरा, शिक्षण, पाणी पुरवठा, मलनिसःरण, स्मशानभूमी, परिवहन, विद्युत, उद्यान अशा विविध संवर्गातील सुमारे ६०० ते ७०० कर्मचारी करार व कंत्राटी पद्धतीवर किमान वेतनावर गेल्या १० ते १५ वर्षांपासून प्रामाणिकपणे अविरत सेवा बजावित असणे, सदर कर्मचारी अत्यंत कमी वेतनावर वर्षानुवर्षे कार्यरत असून शासनाने त्यांना कोणत्याही प्रकारच्या सोई-सुविधा उपलब्ध करून दिलेल्या नसणे, कोव्हीड काळात भयंकर परिस्थिती असतानाही सेवा पुरविलेल्या असणे, सद्यःस्थितीत नवी मुंबई महापालिकेतील गेल्या दोन वर्षांपासून बहुतांश अधिकारी/कर्मचारी सेवानिवृत्त झालेले असल्याने तसेच बहुतांश लिपिक कर्मचाऱ्यांची वरिष्ठ लिपिक या पदावर पदोन्नती करण्यात आलेली असल्याने लिपिक संवर्गातील बहुतांश पदे रिकामी असणे, याकरिता अधिसंख्य पद निर्माण करण्यास मान्यता देण्याची गरज असून आस्थापना खर्चातून सूट देणे किंवा नवीन आकृतीबंधात ही पदे मंजूर करून देण्याची आवश्यकता, गेली १०-१५ वर्षे सदर कर्मचारी महापालिकेत काम करत असल्याने विशेष बाब म्हणून कायम करण्याची गरज, शासनाने प्रस्ताव सादर करून मंजुरी दिल्यास सदर सर्व कर्मचारी कायमस्वरूपी होण्यास होणारे सहाय्य, याबाबत शासनाने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना.”

- (५) श्रीमती श्वेता महाले, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे मुख्यमंत्र्याचे लक्ष वेधतील :-

“बुलढाणा हा जिल्हा अत्यंत मागास असून या जिल्ह्यात मोठे उद्योग धंदे नसल्याने प्रचंड बेरोजगारी असणे, खामगाव जालना रेल्वे मार्गाची मागणी अनेक वर्षांपासून असून हा रेल्वे मार्ग झाल्यास बुलढाणा जिल्ह्यामध्ये मोठ्या प्रमाणात उद्योगधंदे सुरू होऊन बेरोजगारी दूर करण्यास मदत होणे, तसेच विदर्भ आणि मराठवाडा हा सुद्धा या रेल्वे मार्गाने जोडले जाणे, तब्बल ११० वर्षांपासून प्रलंबित असलेला खामगाव जालना रेल्वेमार्गाला २०१६ च्या केंद्रीय अर्थसंकल्पात सर्वेक्षणासाठी मान्यता देणे, यासाठी ३००० कोटी रुपयांची तरतूद ही केल्याने खामगाव-जालना रेल्वे मार्ग होण्याच्या जिल्हावासीयांच्या आशा पल्लवित होणे, या संदर्भात बुधवार, दिनांक ४ मार्च, २०२० रोजी तारांकित प्रश्न क्र.१७०९ विधानसभेत तारांकित प्रश्न उपस्थित झाल्याने या रेल्वेमार्गात येणाऱ्या अडचणी दूर करून सदर रेल्वेमार्गाचे सर्वेक्षण करण्यासाठी रेल्वे विभागासोबत बैठक घेण्याची ग्वाही तत्कालिन परिवहन मंत्री यांनी दिल्याने दिनांक ९ फेब्रुवारी, २०२१ रोजी रेल्वेच्या उच्चस्तरीय अधिकाऱ्यांसमवेत बैठक घेण्यात येणे, खामगाव-जालना रेल्वे मार्गाच्या सर्वेक्षणासाठी तांत्रिक टीमकडून बुलडाणा व जालना येथे येऊन पाहणी करून जाणे, केंद्रीय रेल्वे राज्यमंत्री यांनी सुद्धा याबाबत बुलडाणा जिल्ह्यातील सर्व लोकप्रतिनिधींची

बैठक घेऊन या रेल्वे मार्गाचा सर्व्हेक्षण करण्यासाठी मान्यता देणे, परंतु अद्याप राज्य शासनाने या रेल्वे मार्गासाठी आपला हिस्सा भरण्याची हमी न दिल्याने या मार्गाचे काम रखडून पडणे, त्यामुळे मागास असलेल्या विदर्भ आणि मराठवाडा या दोन प्रदेशांना जोडणारा हा रेल्वे मार्ग रखडल्याने जनतेमध्ये निर्माण होत असणारा तीव्र असंतोष, यासाठी या रेल्वे मार्गासाठी राज्य शासनाने आपला हिस्सा हमी देऊन बुलडाणा जिल्हा वासियांसोबतच विदर्भ मराठवाडा या विभागांना जोडणाऱ्या या रेल्वेचे स्वप्न पूर्ण होण्यासाठी शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना.”

(६) श्रीमती यामिनी यशवंत जाधव, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे उप मुख्यमंत्र्याचे लक्ष वेधतील :-

“माझगाव मुंबई येथील म्हातार पाखाडी रोड येथील सव्हे क्र.३१८, ३१९, ३२० व ३२२ येथील ४ जुन्या इमारती पाडून त्या ठिकाणी २३ मजली इमारत बांधण्याचा प्रस्ताव सन २०१० मध्ये तयार करण्यात येणे, मध्यंतरी दिनांक ७ सप्टेंबर, २०१३ रोजी या ४ इमारतीस आग लागणे, सन २०२० मध्ये रहिवाश्यांनी जुन्या इमारतींच्या पुनर्विकासास मान्यता देणे, या योजनेमध्ये २३ मजली इमारत बांधण्याचा प्रस्ताव मंजूर असताना विकासकाने न विचारता अतिरिक्त ७ मजले बांधणे, भाडेकरूंच्या संमतीविना विकासकाने बे व्हु बि.न.२ को.ऑ.हौ.सो.लि. नोंदणी करणे, भाडेकरूंना प्रत्येकी रू.२,२५,०००/- कॉर्पस फंड देण्याचे विकासकाने मान्य करून देखील अद्यापपर्यंत न देणे, विकसित केलेल्या बे व्हु बि. २ इमारती मधील सर्व रहिवाश्यांच्या फ्लॉट मध्ये व सर्वच भागात पाण्याची गळती असणे, खालील मजल्यावर रहिवाशी रहात असताना वरील जादा अनधिकृत मजले बांधल्यामुळे रहिवाशांना धूळ, माती, सिमेंट इत्यादीचा त्रास होत असणे, याबाबत तक्रार करण्यास विकासक बाऊन्सरद्वारे धमकावणे व दहशत निर्माण करणे, एखादी घटना घडल्यास रहिवाश्यांना इमारतीबाहेर येण्याची सोय उपलब्ध नसणे, मा.गृहनिर्माण मंत्री, सचिव, आयुक्त मुंबई महानगरपालिका व स्थानिक पालिका अधिकारी यांच्याकडे तक्रार केलेली असणे, सदर संपुर्ण अनधिकृत बांधकाम व रहिवाशांना होत असलेला त्रास, रहिवाशांत निर्माण झालेले भितीचे व दहशतीचे वातावरण, याबाबत शासनाने चौकशी करण्याची आवश्यकता, शासनाची भूमिका व प्रतिक्रिया.”

(७) श्रीमती सरोज आहिरे, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे उप मुख्यमंत्र्याचे लक्ष वेधतील :-

“नाशिक येथील एकलहरे औष्णिक वीज निर्मिती केंद्रात विद्युत विनियमासंदर्भात सोयी सुविधा उपलब्ध असणे, त्यामध्ये ६५० एकर जागा रेल्वेमार्ग, प्रशासकीय इमारती, कामगार वसाहत, राख साठवणूक बंधारा, पाणी इत्यादी आवश्यक त्या सोयीसुविधांचा समावेश असणे, राज्यातील अव्वल वीजनिर्मिती केंद्रापैकी एकलहरे हा विद्युत प्रकल्प

असणे, तसेच शासनाने एकलहरे येथे ६६० मेगावॉट प्रकल्प यापुर्वीच मंजूर केलेला असणे, तथापि शासकीय अधिकाऱ्यांच्या नाकर्तेपणामुळे हा मंजूर झालेला प्रकल्प रखडलेला असणे, वास्तविक सदर औष्णिक विद्युत प्रकल्प बंद करण्याचा शासनाने निर्णय घेतलेला नसणे, असे तत्कालीन मा. ऊर्जा मंत्री यांचेकडून माहे जानेवारी, २०२२ मध्ये सांगण्यात येणे, एकलहरे येथील नवीन प्रकल्प सुरु झाल्यास हजारो कामगार व व्यवसायिकांना रोजीरोटी व व्यवसाय उपलब्ध होणार असल्याचे निदर्शनास येणे, तेथील मा. स्थानिक लोकप्रतिनिधी यांनी सदरचा मंजूर झालेला नवीन प्रकल्प तातडीने सुरु करण्याबाबत आग्रही मागणी करण्यात येणे, तथापि आजतागायत शासनाने प्रकल्प सुरु करण्याबाबत कोणतीही कार्यवाही केलेली नसणे, परिणामी त्या परिसरातील तरुणवर्गामध्ये तसेच व्यावसायिकांमध्ये निर्माण झालेले असंतोषाचे वातावरण, शासनाने याप्रकरणी तातडीने करावयाची कार्यवाही व प्रतिक्रिया.”

- (८) **अॅड. यशोमती ठाकूर (सोनावणे), सर्वश्री. बाळासाहेब थोरात, अशोकराव चव्हाण, नानाभाऊ पटोले, विजय वडेटीवार, सुरेश वरपुडकर, सुनिल केदार, विश्वजित कदम, कुमारी प्रणिती शिंदे, सर्वश्री अमित देशमुख, धिरज देशमुख, अस्लम शेख, बळवंत वानखडे, विकास ठाकरे, श्रीमती प्रतिभा धानोरकर, प्रा.वर्षा गायकवाड, सर्वश्री. संग्राम थोपटे, संजय जगताप, तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे सार्वजनिक आरोग्य व कुटूंब कल्याण मंत्र्याचे लक्ष वेधतील :-**

"अमरावती येथील जिल्हा स्त्री रुग्णालयाच्या ४०० खाटांच्या नुतन इमारतीमध्ये भौतिक सुविधांची कामे व आरोग्य साधनांची पुर्तता तसेच सुपरस्पेशलिटी हॉस्पिटलमध्ये फेज २ इमारतीमध्ये न्युरो सर्जरी व कॅन्सर रुग्णांसाठी केमो थेरपी युनिट तातडीने कार्यान्वित होणे अतिशय गरजेचे असणे, आय.सी.यु., ऑपरेशन थेटर, लेबर वॉर्ड, नवजात शिशु दक्षता विभाग तसेच पहिल्या मजल्यावर प्रस्तावित बाबींचा व नवनिर्माणाधिन इमारतीत स्त्री रुग्ण व नवजात शिशुंकरीता आवश्यक असलेल्या सोयी सुविधांकरिता तसेच फर्निचर व विद्युतीकरण आदी कामे करण्याकरिता निधीची गरज असणे, त्यादृष्टीने या दोन्ही रुग्णालयाच्या सर्व सुविधा कार्यान्वित होवून रुग्णांना त्याचा लाभ व्हावा यादृष्टीने शासनाने तातडीने निधी उपलब्ध करून देण्याची गरज असतांना त्याकडे होत असलेले अक्षम्य दुर्लक्ष, परिणामी येथील जनतेत पसरलेले तीव्र असंतोषाचे वातावरण व नाराजीची भावना, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व प्रतिक्रिया."

सहा : शासकीय विधेयके :

पुरःस्थापनार्थ :-

- (१) सन २०२३ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ६ — महाराष्ट्र पोलीस (सुधारणा) विधेयक, २०२३.
- (२) सन २०२३ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ८ — महाराष्ट्र अत्यावश्यक सेवा परिरक्षण विधेयक, २०२३.

सात : मा.अध्यक्षांचा प्रस्ताव :-

" महिलांच्या सर्वांगीण विकासासाठी व महिलांना सर्व क्षेत्रात समान तसेच सन्मानाचे स्थान मिळावे या अनुषंगाने आंतरराष्ट्रीय महिला दिनाच्या निमित्ताने संयुक्त राष्ट्र संघ पुरस्कृत जागतिक महिला आयोगाचे ६७ वे सत्र दि. ६ मार्च ते १७ मार्च, २०२३ या दरम्यान आयोजित करण्यात आले आहे.

या जागतिक महिला आयोगाच्या सत्रामधील निर्धारित निर्णयात भारत सरकारचाही कायम सहभाग असतो. आम्ही आरोग्य विषयक सुविधा, सुरक्षितता, आर्थिक, सामाजिक व राजकीय सक्षमीकरण यासाठी महिलांच्या हितासाठीचे कायदे व त्याची अंमलबजावणीची यंत्रणा उभारण्यासाठी वचनबद्ध आहोत हे अधोरेखित करीत आहोत. "महिला धोरण" सन १९९४, २००२, २०१४ तसेच २०१९ चे प्रस्तावित धोरण व २००१ चे राष्ट्रीय महिला धोरण यांचे एकत्रीकरण करून महिलांच्या सर्वांगीण विकासासाठी आधुनिक महिला धोरण तयार करणे बाबत शासनाने करावयाची उपाययोजना. "

(शुक्रवार, दिनांक ३ मार्च, २०२३ रोजीच्या दिवसाच्या कामकाजाच्या क्रमात दर्शविण्यात आलेला म.वि.स. नियम २९३ अन्वये प्रस्ताव)

आठ : सर्वश्री. अजित पवार, बाळासाहेब थोरात, जयंत पाटील, नानाभाऊ पटोले, छगन भुजबळ, अशोकराव चव्हाण, पृथ्वीराज चव्हाण, आदित्य ठाकरे, अजय चौधरी, दिलीप वळसे-पाटील, सुनिल प्रभू, डॉ. नितिन राऊत, सर्वश्री भास्कर जाधव, धनंजय मुंडे, रविंद्र वायकर, अॅड. यशोमती ठाकूर (सोनावणे), सर्वश्री राजेश टोपे, सुनिल केदार, विजय वडेटीवार, डॉ. जितेंद्र आव्हाड, सर्वश्री हसन मुश्रीफ,

अमित देशमुख, अनिल देशमुख, अबू आजमी, रईस शेख, विनोद निकोले, बाळासाहेब पाटील, सुरेश वरपुडकर, अनिल पाटील, संग्राम थोपटे, अॅड. माणिकराव कोकाटे, सर्वश्री राजन साळवी, दिलीपराव बनकर, चेतन तुपे, सुनिल शेळके, अॅड. के. सी. पाडवी, शिरीष चौधरी, अस्लम शेख, प्रा. वर्षा गायकवाड, श्री. अमीन पटेल, कुमारी प्रणिती शिंदे, डॉ. विश्वजित कदम, डॉ. राजेंद्र शिंगणे, श्री. सुनिल राऊत, कुमारी आदिती तटकरे, श्रीमती सरोज आहिरे, सर्वश्री दिलीप मोहिते-पाटील, दत्तात्रय भरणे, अॅड. अशोक पवार, सर्वश्री. सुनिल टिंगरे, प्राजक्त तनपूरे, रोहित पवार, निलेश लंके, आशुतोष काळे, संजय बनसोडे, बबनराव शिंदे, यशवंत माने, दिपक चव्हाण, मकरंद जाधव-पाटील, शेखर निकम, राजेश पाटील, श्रीमती सुमन पाटील, सर्वश्री मानसिंग नाईक, देवेंद्र भुयार, संजयमामा शिंदे, श्रीमती सुलभा खोडके, सर्वश्री धर्मरावबाबा आत्राम, दौलत दरोडा, सुनिल भुसारा, अतुल बेनके, अण्णा बनसोडे, संग्राम जगताप, वैभव नाईक, संजय पोतनीस, श्रीमती ऋतुजा लटके, सर्वश्री कुणाल पाटील, विकास ठाकरे, कैलास गोरंट्याल, संजय जगताप, रणजीत कांबळे, लहू कानडे, ऋतुराज पाटील, राजु आवळे, पी. एन. पाटील, विक्रमसिंह सावंत, नितीन पवार, शिरीषकुमार नाईक, डॉ. राहूल पाटील, सर्वश्री अमित झनक, राजु पारवे, श्रीमती प्रतिभा धानोरकर, सर्वश्री मनोहर चंद्रिकापूरे, इंद्रनिल नाईक, चंद्रकांत नवघरे, राजू कारेमोरे, प्रकाश सोळंके, संदिप क्षिरसागर, बाळासाहेब आजबे, बाबासाहेब पाटील, डॉ. किरण लहामटे, सर्वश्री रमेश कोरगांवकर, कैलास घाडगे पाटील, नितीन देशमुख, उदयसिंग राजपुत, राजेश एकडे, बळवंत वानखडे, सहसराम कोरोटे, सुभाष धोटे, मोहनराव हंबर्डे, जितेश अंतापूरकर, हिरामण खोसकर, झीशान सिद्धिकी, श्रीमती जयश्री जाधव, सर्वश्री माधवराव पवार, धिरज देशमुख, वि.स.स. यांचा म.वि.स. नियम २९३ अन्वये प्रस्ताव :

"राज्यातील शेतकरी अडचणीत आला असणे, प्रधानमंत्री कृषी सिंचन योजना 'टप्पा-२' मध्ये १ टक्काही रक्कम खर्च केली नसल्यामुळे मोठी रक्कम केंद्र सरकारला परत करण्याची नामुष्की राज्यावर आली असणे, कृषि मंत्री यांनी वर्ग ३ च्या कर्मचाऱ्यांच्या आंतरविभागीय बदल्या, भरती व पदोन्नतीबाबत शासनाची मान्यता घेण्याचा तुघलकी आदेश काढला असणे, केंद्र सरकारकडून मनरेगा पंतप्रधान शेतकरी अनुदान योजना, राष्ट्रीय कृषी विकास योजना, पीक विमा योजना, बाजार हस्तक्षेप योजना आणि मूल्य समर्थन योजनांच्या तरतुदी सातत्याने कमी केल्या जात असल्यामुळे शेतकऱ्यांच्या उत्पन्नात घट होत असणे, पंतप्रधान कृषी सिंचन योजनेतून तुषार आणि ठिबकचे अनुदान शेतकऱ्यांना मिळाले नसणे, "ग्रॉस डोमेस्टिक क्लायमेट रिस्क" या संस्थेच्या अहवालात महाराष्ट्राचाही समावेश असणे, महागाईचा सर्वाधिक फटका शेतकऱ्यांना बसला असून शेतीमालाचे दर घसरले असणे, कोरोनापश्चात ग्रामीण भागाकडे झालेले स्थलांतर लक्षात घेता स्थलांतरित मजुरांच्या हाताला काम देण्यासाठी जलसंधारण, रोपवाटिका, रोजगार

हमीच्या कामांबरोबरच ग्रामविकासाच्या विविध योजना आखण्याची आवश्यकता, तृणधान्याच्या प्रक्रिया उद्योगांना चालना देण्यासाठी धडक कार्यक्रम राबवण्याची आवश्यकता, केंद्र, राज्याकडून सोयाबीन, कापूस, कांदा, द्राक्ष, हरभरा उत्पादकांची फसवणूक झाल्यामुळे शेतकरी रस्त्यावर आला असणे, या शेतकऱ्यांवर सरकारकडून लाठीचार्ज करण्यात आला असणे, पीक विमा कंपन्यांकडून शेतकऱ्यांना नाडले जात असताना अतिवृष्टीची मदतही अद्याप सर्व पात्र शेतकऱ्यांपर्यंत पोहोचली नसणे, परिणामी शेतकरी आत्महत्यांमध्ये मोठी वाढ झाली असणे, केंद्र सरकारची किसान ड्रोन अनुदान योजना कागदावरच राहिली असणे, कृषि मालाच्या आयात-निर्यात धोरणातील धरसोडपणामुळे शेतकऱ्यांचे प्रचंड आर्थिक नुकसान झाले असणे, छत्रपती शिवाजी महाराज शेतकरी सन्मान योजनेत पात्र ठरूनही अद्याप हजारो शेतकरी लाभापासून वंचित राहिले असणे, पीक कर्ज देण्यासाठी बँकांनी हात आखडता घेतला असून सिबील सक्ती अद्याप कायम असणे, प्रोत्साहन अनुदान योजनेचा लाभ हजारो शेतकऱ्यांना मिळाला नसणे, सहकारी संस्थांच्या नोंदणीत सरकारच्या हस्तक्षेपामुळे निर्माण झालेला प्रश्न, राज्यातील सहकारी साखर कारखान्यांना केंद्र सरकारच्या एनसीडीसी संस्थेकडून देण्यात येणाऱ्या कर्जांमध्ये पक्षपातीपणा झाला असणे, सिंधुदूर्ग जिल्ह्यात १२ फेब्रुवारी ते १५ फेब्रुवारी या काळात वादळाचा तडाखा बसून काजू बी आणि काजू झाडांचे प्रचंड नुकसान झालेले असणे, एकात्मिक फलोत्पादन विकास अभियानाची अंमलबजावणी होत नसणे, फळपीक कर्जासाठीच्या वाढीव व्याजामुळे संत्रा व इतर फळपिक उत्पादकांना तोटा सहन करावा लागत असणे, द्राक्षाची कमी झालेली निर्यात, मराठवाड्याप्रमाणे कोकणातही वानरांचा कायमस्वरूपी बंदोबस्त करण्यासाठी धडक मोहिम राबवण्याची आवश्यकता, सातबारा उताऱ्यावरील पीकपेरा नोंदीअभावी पालघर जिल्ह्यातील विक्रीअभावी पडून राहिलेल्या भात उत्पादकांना दिलासा देण्याची आवश्यकता, कांद्याचे दर सातत्याने घसरत असल्यामुळे कांदा उत्पादक हवालदिल झाला असणे, हमीभाव केंद्रावर धान विकणाऱ्या शेतकऱ्यांना बोनस देण्याच्या घोषणेची अंमलबजावणी झाली नसणे, महाराष्ट्र राज्य दूध महासंघ (महानंद) आर्थिक अडचणीत आला असून याबाबत तातडीने उपाययोजना करण्याची आवश्यकता, लॅम्पी आजाराच्या प्रादुर्भावामुळे राज्यातील पशुधन संकटात आले असणे, राष्ट्रीय अंडी समन्वय समितीकडून अंड्याच्या दरात अवाजवी चढ-उतार होत असल्यामुळे शेतकरी अडचणीत आला असणे, मच्छिमारांच्या विविध प्रश्नांकडे सरकारचे होत असलेले अक्षम्य दुर्लक्ष, मत्स्यव्यवसायला मत्स्यशेतीचा दर्जा देण्याबाबत होत असलेली मागणी, पर्सेसिन मच्छिमार बोटींमुळे निर्माण झालेले मच्छिमारांपुढील संकट, मत्स्यदुष्काळ जाहीर करण्याची होत असलेली मागणी महाराष्ट्र जलसंधारण महामंडळाकडील कामे सुरु करण्याबाबत सरकारची धरसोड वृत्ती, परभणी जिल्ह्यात कंत्राटदाराकडून लाच घेताना जलसंधारण विभागाचा उपविभागीय अधिकारी व लिपिक यांना लाचलुचपत प्रतिबंधक विभागाने रंगेहाथ पकडले असणे, व्यवस्थापकीय संचालकांचाही यातील सहभाग उघड झाला असणे, या व अन्य समस्यांबाबत सरकार

गंभीर नसल्यामुळे शेतकरी, शेतमजूर व शेतीवर अवलंबून असलेल्यांमध्ये पसरलेला तीव्र असंतोष, याबाबत शासनाने करावयाची उपाययोजना विचारात घेण्यात यावी."

(शुक्रवार, दिनांक ३ मार्च, २०२३ रोजीच्या दिवसाच्या कामकाजाच्या क्रमात दर्शविण्यात आलेला म.वि.स. नियम २९३ अन्वये प्रस्ताव)

नऊ : डॉ. संजय कुटे, सर्वश्री चिमणराव पाटील, रणधीर सावरकर, रमेश बोरनारे, संजय सावकारे, अनिल बाबर, डॉ.प्रा. अशोक उडके, श्री. राजेश पवार, श्रीमती माधुरी मिसाळ, सर्वश्री तानाजी मुटकुळे, बबनराव लोणीकर, संजय गायकवाड, डॉ. देवराव होळी, सर्वश्री राजेंद्र पाटणी, समीर कुणावार, महेंद्र थोरवे, अॅड. आकाश फुंडकर, सर्वश्री सुरेश भोळे, जयकुमार रावल, भरतशेट गोगावले, हरिभाऊ बागडे, प्रशांत बंब, दिलीप बोरसे, योगेश कदम, संतोष दानवे, बबनराव पाचपुते, अॅड. लक्ष्मण पवार, सर्वश्री दिलीप लांडे, संभाजी निलंगेकर-पाटील, श्रीमती श्वेता महाले, सर्वश्री नितेश राणे, गणेश नाईक, अभिमन्यू पवार, अॅड. शहाजीबापू पाटील, सर्वश्री महेश शिंदे, प्रकाश आंबिटकर, महेंद्र दळवी, विनोद अग्रवाल, राम सातपुते, जयकुमार गोरे, ज्ञानराज चौगुले, सुभाष देशमुख, सर्वश्रीमती मोनिका राजळे, मेघना साकोरे-बोर्डीकर, अॅड. राहुल कुल, श्री. किसन कथोरे, डॉ. राहुल आहरे, डॉ. संदिप धुर्वे, सर्वश्री हरीष पिंपळे, दादाराव केचे, किर्तीकुमार भांगडीया, कृष्णा खोपडे, विजय रहांगडाळे, कृष्णा गजबे, डॉ. पंकज भोयर, सर्वश्री प्रकाश भारसाखळे, प्रताप अडसड, सर्वश्रीमती देवयानी फरांदे, सीमा हिरे, सर्वश्री काशिराम पावरा, मंगेश चव्हाण, राजेश पाडवी, डॉ. तुषार राठोड, श्री. नारायण कुचे, सर्वश्रीमती मंदा म्हात्रे, मनिषा चौधरी, सर्वश्री प्रशांत ठाकूर, रविशेठ पाटील, महेश बालदी, महेश चौगुले, गणपत गायकवाड, योगेश सागर, राम कदम, सुनिल कांबळे, अतुल भातखळकर, राणा जगजितसिंह पाटील, विजयकुमार देशमुख, सचिन कल्याण-शेट्टी, धनंजय गाडगीळ, समाधान अवताडे, प्रकाश आवाडे, रवि राणा, डॉ. विनय कोरे, सर्वश्री रत्नाकर गुट्टे, राजेंद्र राऊत, नामदेव ससाणे, भिमराव केराम, वि.स.स. यांचा म.वि.स. नियम २९३ अन्वये प्रस्ताव : (चर्चा पुढे सुरू व मंत्र्यांचे उत्तर)

"मागील सरकारच्या कार्यकाळात, शेतकरी बांधवांच्या समस्यांकडे सातत्याने दुर्लक्ष करण्यात येणे, अतिवृष्टीग्रस्त शेतकऱ्यांना नुकसान भरपाईपोटी मागील सरकारने एक वर्षात केवळ रु.६००० कोटी वितरित केलेले असतांना महायुती सरकारने रु.१२००० कोटी केवळ ७ महिन्यांच्या कालावधीत वितरित करून मागील सरकारच्या कार्यकाळात शेतकरी बांधवांवर झालेला अन्याय दूर करणे, अतिवृष्टीग्रस्त शेतकऱ्यांसाठी मदतीचे निकष महायुती सरकारने दिड पटीने वाढवून शेतकऱ्यांना अगोदरच्या मानकांपेक्षा

अतिरिक्त मदत मिळेल याची काळजी घेणे, सत्तेवर येताच मागील सरकारने छत्रपती शिवाजी महाराज शेतकरी सन्मान योजनेची अंमलबजावणी थांबविणे व त्याच वेळेस नियमितपणे कर्ज भरणाऱ्या शेतकऱ्यांना रु. ५०,०००/- इतके प्रोत्साहन देण्याची घोषणा मागील सरकारने सन २०२०-२१ व सन २०२१-२२ या दोन्हीही अर्थसंकल्पीय भाषणात करूनही प्रत्यक्ष अंमलबजावणी करताना टाळाटाळ करणे, परंतु शेतकरी हित लक्षात घेवून महायुती सरकारने सत्तेवर येताच शेतकरी बांधवाना प्रोत्साहनपर रु. ५०,०००/- देण्याची प्रक्रिया तात्काळ सुरू करून प्रत्यक्ष मात्र शेतकरी बांधवाच्या खात्यात आजपर्यंत रु.४७०० कोटी जमा करण्यात येणे, विदर्भ, मराठवाडा व खान्देशासह उर्वरीत महाराष्ट्रातील शेतकऱ्यांच्या सिंचनाचा प्रश्न सातत्याने सत्तेवर असूनही आघाडी सरकारने कायमस्वरूपी सोडविण्याचा कधीही प्रयत्न न करणे, परंतु त्याच वेळेस महायुती सरकारने जून २०१९ मध्ये वैनगंगा-नळगंगा नदी जोडप्रकल्प, कोकणात वाहून जाणाऱ्या १८७ अब्ज घनफुट पाणी मराठवाडा व खान्देशात वळविण्याची घोषणा करणे, परंतु मागील सरकारने ३२ महिन्यांच्या कार्यकाळात या शेतकरी हिताच्या प्रकल्पांकडे दुर्लक्ष करणे, नव्याने सत्तेवर येताच गत अधिवेशनात विदर्भ व मराठवाड्यासह उर्वरीत महाराष्ट्रातील शेतकऱ्यांची सिंचनाची समस्या कायमस्वरूपी सोडविण्यासाठी वैनगंगा-नळगंगा ते पैनगंगा प्रकल्पास मान्यता देणे, कृष्णा-भिमा-मराठवाडा स्थिरीकरण प्रकल्पासही मान्यता देणे, तसेच समुद्रात वाहून जाणारे १८७ टीएमसी पाणी मराठवाडा, खान्देशाकडे वळविण्याच्या प्रकल्पास गती देण्यात येणे, शेतकरी आत्महत्या रोखण्यासाठी केंद्र शासनाने मंजूर केलेला बळीराजा जलसंजीवनी प्रकल्प मागील सरकारकडून दुर्लक्षित होणे, शेतकऱ्यांसाठी अतिशय महत्वाच्या असणाऱ्या प्रकल्पास महायुती सरकारने सत्तेवर येताच गती देणे, मागील सरकारच्या ३२ महिन्यांच्या कार्यकाळात केवळ १४ जलसिंचन प्रकल्पांना सुधारित प्रशासकीय मान्यता देणे, परंतु महायुती सरकारने केवळ ६ महिन्यांच्या कार्यकाळात २३ जलसिंचन प्रकल्पांना सुधारित प्रशासकीय मान्यता देणे, या प्रकल्पांच्या माध्यमातून ५,२१,६५१ हेक्टर क्षेत्र सिंचनाखाली येवून त्याचा फायदा लाखो शेतकऱ्यांना होणे, जलयुक्त शिवार योजनेचा टप्पा २ नव्याने कार्यान्वित करून शेतकऱ्यांना दिलासा देण्याचे विद्यमान शासनाचे प्रयोजन, शेतकरी बांधवांच्या शेतीकरीता दिवसा वीज पुरवठा करण्याची मागणी मागील सरकारकडून सातत्याने दुर्लक्षित होणे, परंतु महायुती सरकारने हा प्रश्न कायमस्वरूपी सोडविण्यासाठी मुख्यमंत्री सौरकृषी वाहिनी योजनेद्वारे शेती पंपाकरीता दिवसा वीज पुरवठा करण्यासाठी तातडीने प्रयत्न सुरू करणे, मागील सरकारच्या कार्यकाळात कृषी उत्पन्न बाजार समितीमध्ये शेतकऱ्यांना उभे राहण्याची मुभा नसणे, परंतु महायुती सरकारने शेतकऱ्यांना कृषी उत्पन्न बाजार समितीमध्ये प्रतिनिधित्व मिळावे या उदात्त हेतूने कायद्यामध्ये आवश्यक ते बदल करणे, राज्यात ग्रामीण आरोग्य विभागांतर्गत हिंदू हृदयसम्राट बाळासाहेब ठाकरे आपला दवाखाना योजना सुरू करून जिल्हया-जिल्हयांत आरोग्य सुविधा सहज उपलब्ध करण्याचे विद्यमान शासनाचे धोरण, कृषी उत्पन्न बाजार समितीमध्ये व्यापाऱ्यांसाठी मोठे गाळे बांधत असतांना शेतकऱ्यांसाठी साधी राहण्याची सोयही वर्षानुवर्ष उपलब्ध नसणे, ही बाब लक्षात घेवून प्रत्येक कृषी उत्पन्न

बाजार समितीमध्ये एक शेतकरी भवन स्थापन करण्याची आवश्यकता, याबाबत शासनाने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

विधान भवन,
मुंबई,
दिनांक : ६ मार्च, २०२३

राजेन्द्र भागवत,
प्रधान सचिव,
महाराष्ट्र विधानसभा

असुधारित प्रत